

Posudek vedoucího bakalářské práce studentky Yany Darnitsyny „Hérakleitovo pojetí logu: interpretace vybraných zlomků“.

Autorka ve své práci nejprve představí Hérakleita jako svébytného řeckého myslitele (část 2.), pak se krátce věnuje významu slova *logos* v jeho době (část 3.) a následně uvede tři hlavní současné interpretační strategie, jak rozumět výrazu *logos* u Hérakleita (část 4.). V hlavní části své práce (část 5.) diskutuje a analyzuje každý z osmi Hérakleitových zlomků obsahujících výraz *logos*. V závěru (část 6.) autorka shrnuje výsledky svých analýz a zároveň konstatuje, že „pojem *logos* je složitý a vyžaduje další bádání a hlubší pochopení Hérakleitovy filosofie a role *logu* v jejím kontextu“ (s. 56).

Předložená práce má dobře zvolené téma, které je filosoficky relevantní a zároveň dostatečně omezené na to, aby mohlo být předmětem bakalářské práce. Celkové zpracování tématu, včetně práce s primárními a sekundárními zdroji, je na velmi dobré úrovni (občas chybí odkazy na zdroje, např. na s. 9 n. 20 a s. 10 n. 26). Navzdory občasným překlepům a drobným chybám (některé české věty postrádají sloveso být, v řeckých textech někdy chybí akcenty a přídechy, např. s. 26: $\epsilon\kappa\alpha\sigma\tau\omicron\nu$) je jazyková stránka textu velmi dobrá, což je třeba vyzdvihnout s ohledem na to, že čeština není autorčiným rodným jazykem a že starověká řečtina není na naší fakultě ani vyučovaná.

Autorka vychází ze standardních světových i českých autorit na dané téma (West, Burnet, Kirk, Kahn, Špaňár, Kratochvíl), které doplňuje o názory prof. Lebeděva, svérázného leč respektovaného ruského badatele, jehož monografie o Hérakleitovi (2014) prozatím vyšla pouze v ruštině (chystá se však i anglické vydání, jehož část je již nyní dostupná online). Dalo by se namítnout, že se autorka věnuje Lebeděvovým názorům více než názorům ostatních badatelů a že jim poněkud straní. Na obranu bych rád uvedl, že jako čtenář předložené práce jsem se nejvíce nového dozvěděl právě díky referencím o Lebeděvových názorech, a proto tento akcent na nejnovější studii v daném oboru považuji za velmi přínosný.

V práci se objevují některá problematická tvrzení, jako např. na s. 5: „Při výkladu zlomků jsem použila metodu nezaujatého zkoumání Hérakleitových zlomků a jejich výkladu pohledem zvenčí“. Tuto větu považuji za nešťastně formulovanou, metoda založená na „pohledu zvenčí“ je naivní a neobhajitelná.

Na str. 35 autorka uvádí následující dva důvody, proč nesouhlasí s Kirkem, které se mi nezdají přesvědčivé (aniž bych tím chtěl bránit Kirkovu pozici).

„První je, že pokud podle Kirka Hérakleitos zkoumal každou věc a snažil se pochopit její podstatu, proč si ne zvolil některý z pojmů používaných přírodními filosofi, například proč ne $\alpha\pi\epsilon\iota\omicron\nu$, proč právě *logos*? Zdá se mi poněkud zvláštní, že si filosof

pro označení jakéhosi prvku, z něhož vše na tomto světě pochází a který je ve všem obsažen, vybírá právě tento výraz.“

Pokud Hérakleitos hledal termín pro vyjádření „podstaty“ věcí, z pohledu Aristotelské doxografie si nemohl vybrat lépe (sám Aristotelés chválí Empedoklea za jeho užití konceptu *logos* pro vyjádření bytnosti živých bytostí, *ousia*). Co se týče volby prvku ve smyslu látky, Hérakleitos volí oheň, ne *logos*.

„Druhým důvodem je následující otázka: Jak si filosof, který vidí kosmos jako „hromadu bezdůvodně roztroušených věcí“ nebo čas či život jako nějaký chaos a nikoliv řád, klade za úkol své filosofie vystihnout nějakou univerzální „formuli“, nějaký řád čili plán, který by platil pro každou věc?“

Je zavádějící předpokládat, že pokud Hérakleitos odkazuje na hromadu neladně roztroušených věcí (B 124) nebo na dětskou hru (B 52), popírá tím vnitřní smysl a řád těchto věcí, samotnou harmonii, nebo do fází strukturovaný a přírodně podmíněný život individua (nebo celku). Pokud u Hérakleita nebudeme předpokládat určitý koncept jednoty a řádu, který je za fenomenální mnohostí a chaosem, budeme muset odmítnout nejenom Kirkovo čtení, ale také většinu ostatních interpretací.

Na str. 46 autorka píše, že „Hérakleitos byl kritikem Pythagora (DK 22 B 40), a proto... nemohl duši chápat jako osudové určení.“ Ve zl. B 40 je však Pýthagorás (spolu s Hésiodem, Xenofanem a Hekataiem) kritizován za mnohoznalectví, nikoli za jeho názory na duši. Uvedený argument proto neplatí.

Ve svém komentáři zl. B 87 autorka píše (s. 51-52): „Hloupý člověk je tedy příkladem člověka, který nerozumí ani Hérakleitovým slovům, ani kosmické zákonitosti, kterou odrážejí, ale když se s tímto *logem* setkává, má nějakou nepřiměřenou reakci (úzkost, znechucení nebo prostě podráždění), podobně jako pes, který štěká na toho, koho nepoznává.“ Jak jde takové čtení (úzkost, znechucení, podráždění) dohromady s tím, že ve zl. 87 se člověk „řád (*filei*) rozechvívá“ nad každým *logem*?

Jako vedoucí práce bych rád uvedl, že studentka od počátku pracovala zcela samostatně a že pravidelně svoji práci a postup konzultovala. Mrzí mě jen, že jsem neviděl finální verzi práce (včetně úvodu a závěru) s dostatečným předstihem na to, abych ji mohl okomentovat ještě před odevzdáním.

S ohledem na výše uvedené přednosti i nedostatky předložené bakalářské práce navrhuji hodnocení na hranici 1 a 2.